

арбитражним управляючим. В статті описуються вимоги до арбитражному управляючому і його права і обов'язки як один з основних компонентів забезпечення інфраструктури. Що стосується боржника, то застосовуються наступні процедури банкрутства: розпорядження майном боржника; договір регулювання; санація (восстановлення платіжеспособності) боржника; ліквідація банкрутом. Статистичні дані про кількість процедур банкрутства і ліквідації підприємств України підтверджуються тим фактом, що існує динаміка зростання кількості компаній, які визнані банкрутами. В період 1990-х років підприємства були ліквідовані по різних причинах, в частині через несприятливу економічну ситуацію, незнання ринкових законів. Замість цього в останні роки спостерігається тенденція до інтеграції або поглинання інших компаній. Це сприяє розширенню і відповідному збільшенню частки великого бізнесу на українському ринку.

Ключові слова: інфраструктура, акціонерне товариство, акціонер, матеріальні права, ліквідація, банкрутство, дивіденди.

Vasilyev O. V.

Nimkovich A. I.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

SYSTEM OF INFRASTRUCTURE ENSURE OF MATERIAL RIGHTS OF SHAREHOLDERS

Summary

The article investigates the mechanism of ensuring the shareholders' material rights. There are two rights, namely: the right to receive income in the form of dividends and the right to receive part of the property of a joint-stock company in the event of its liquidation. It was investigated that there is a failure to comply with the first law by reinvesting profits in the company, which, discourages small shareholders to additional investments in current joint-stock company. Taking into account the realization of the goals and objectives which set by the management of Ukrainian joint-stock companies in the area of payment of dividends, it can be noted that there is an increase the share of net profit of JSC for dividend payments (by 27–24% over the last three years). However, over the past 6 years there has been a trend towards a reduction in the share of JSC that make any dividend payments. The dividend policy of JSC, depending on the method of payment of dividends (or use of all methods), provides the following infrastructure support: Settlement Center for servicing contracts in financial markets with the Central Securities Depository; depository institutions and correspondent depositories; banking institutions; accounting of a joint-stock company. The second material right of shareholders is provided through the freewill or forced liquidation of JSC. The process of reorganization or bankruptcy of an enterprise is carried out by the arbitration manager. The article describes the requirements for the arbitration manager and his rights and responsibilities as one of the main components of the infrastructure provision. Regarding the debtor, the following bankruptcy proceedings apply: disposition of the debtor's property; the settlement agreement; sanation (restoration of solvency) of the debtor; liquidation of the bankrupt. The statistical data on the number of bankruptcy and liquidation procedures of enterprises of Ukraine is confirmed by the fact that there is a dynamics of growth in the number of companies that are recognized bankrupt. During the 1990s, enterprises were liquidated for various reasons, in particular due to the unfavorable economic situation, ignorance of market laws. Instead, in recent years there has been a tendency for them to be integrated with or absorbed by other companies. This contributes to the enlargement and corresponding increase in the share of large business in the Ukrainian market.

Key words: infrastructure, joint-stock company, shareholder, material rights, liquidation, bankruptcy, dividends.

УДК 336.74

Євдокімова М. О.

Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва

СТАН ГОТІВКОВОГО ГРОШОВОГО ОБІГУ ТА БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто сучасний стан готівкового обігу, також розглядаються проблемні питання безготівкових розрахунків в Україні. Визначено, що в структурі грошового обігу країни частка безготівкових розрахунків є незначною, але з кожним роком вона збільшується. Зазначено, що роль головного інструмента безготівкових розрахунків взяли на себе платіжні картки. Перехід до системи безготівкових розрахунків (як сучасного способу оплати) є пріоритетним завданням для Національного банку України.

Ключові слова: готівка, грошова маса, готівковий обіг, безготівкові розрахунки, платіжні картки.

Постановка проблеми. Готівковий та безготівковий грошовий обіг належить до тих показників рівня розвитку економіки держави, які значною мірою впливають на ефективність економіки, збалансування попиту та пропозиції товарів і послуг, рівень життя населення, соціальну стабільність тощо. Оптимальна його організація є першочерговим завданням діяльності центральних банків.

В Україні не повною мірою розвинена мережа розрахунків платіжними картками серед населення. Сільське населення та люди похилого віку про безготівкові рахунки обізнані мало. Із роз-

витком мережі Інтернет багато речей із повсякденного життя, починаючи від спілкування й закінчуючи розрахунками і переказами коштів за допомогою електронних переказів, стали виконуватися простіше і швидше. Безготівкові розрахунки є дійсно зручними та ефективними. Використання безготівкових розрахунків призводить до скорочення поточних витрат, прискорює рух грошових коштів. В Україні використовують банківські картки не так давно, однак досвід уже показав позитивні тенденції щодо перспектив розвитку безготівкових розрахунків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми організації готівкового обігу висвітлені в наукових працях таких вітчизняних і зарубіжних учених: А. Гальчинського, В. Геєця, А. Гриценка, Б. Івасіва, Н. Дорофєєвої, Р. Кисельова, В. Лагутіна, В. Міщенко, А. Мороза, М. Савлука, Т. Смовженко, В. Стельмаха, С. Циганова, А. Чухно та інших науковців. Проблемам здійснення та розвитку безготівкових розрахунків присвячено праці Б. Івасіва, Д. Коваленко, Т. Куриленко, І. Косарева, В. Міщенко, М. Ніконова, О. Орлюка, М. Савлука та багатьох інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Україна, як і всі країни, намагається максимально зменшити кількість готівкових операцій і готівкової маси в обігу. Для цього центральний банк та уряд застосовують низку заходів, одними з яких є розрахунки за допомогою платіжних систем із пластиківими картками (насамперед внутрішньодержавних). Запровадження систем електронних платежів зумовлює глибокі зміни в усіх сферах життя людини і спонукає до переходу на вищий рівень. Ідеться як про банківську сферу, так і про всі галузі економічного та соціального життя суспільства.

Мета статті полягає в дослідженні стану готівкового обігу та виявлення проблем безготівкових розрахунків в Україні.

Викладення основного матеріалу дослідження. Останніми роками спостерігається зростання обсягів готівки у загальному грошовому обігу в Україні. Якщо в 2005 р. обсяг становив 60231 млн. грн., то в 2016 р. він збільшився майже вдвічі і склав 1101600 млн. грн. (рис. 1).

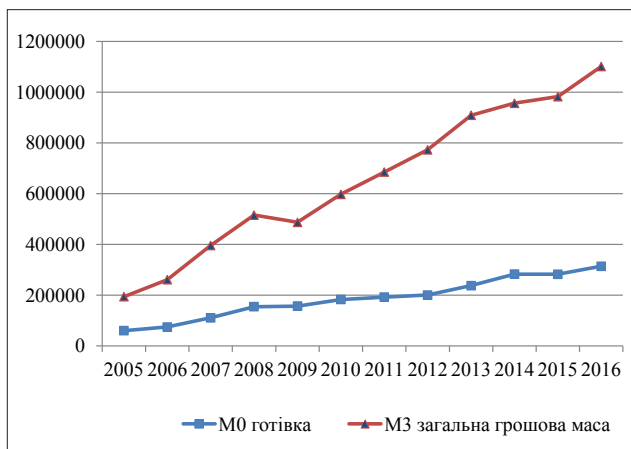

Рис. 1. Динаміка готівки поза касами банків України та загальної грошової маси, млн. грн.

Така тенденція зумовлена домінуючим становищем готівки у структурі платіжних інструментів, що використовуються населенням безпосередньо під час здійснення розрахунків за придбані у роздрібній торгівлі товари та надані послуги.

Пояснюється таке становище низкою переваг розрахунків готівкою (порівняно зі схожими операціями) шляхом безготівкових платежів, сума яких дорівнює або нижча за їхню собівартість. До переваг готівкових розрахунків з упевненістю можна віднести:

- універсальність готівки як засобу платежу;
- легкість використання;
- обов'язковість приймання готівки під час здійснення платежів на всій території держави в будь-який час;
- дотримання анонімності під час здійснення розрахунків тощо [5].

Усього ж у загальному обсязі грошової маси в економічно розвинутих країнах частка готівки не перевищує 10%. У грошовій системі України, готівково-грошовий обіг посідає більш значне місце (табл. 1).

Таблиця 1
Рівень монетизації економіки України
з використанням грошового агрегату M1, млн. грн.

Рік	M0	M3	Частка готівки у загальній грошовій масі
2005	60231	194071	31,0
2006	74984	261063	28,7
2007	111119	396156	28,0
2008	154759	515727	30,0
2009	157029	487298	32,2
2010	182990	597872	30,6
2011	192665	685515	28,1
2012	200680	773200	26,3
2013	237776	908994	26,2
2014	282947	956728	29,6
2015	282700	982627	28,8
2016	314400	1101600	28,5

Частка готівки (M0) у загальній грошовій масі (M3) у кілька разів перевищує рівень передових країн. До 2008 р. в Україні спостерігалось зменшення частки готівки в загальній грошовій масі, що свідчить про покращення структури грошової маси: з 31% у 2005 р. до 28% у 2009 р. Однак уже в 2008 р. частка готівки становила 30%, а в 2009 р. – 32,2%. Починаючи з 2014 р., частка готівки залишається доволі високою – 28–29%, що спричинено складною політичною і економічною ситуацією в країні. Слід зазначити, що високі показники частки готівки в обігу загальної грошової маси в Україні існували історично: з 1996 р. цей показник не опускався нижче 26,2%, а це надзвичайно високі показники навіть порівняно з іншими постсоціалістичними країнами. Пояснюється це зниженням довіри населення до банківської системи, значним рівнем інфляції, що призводить до збільшення готівки у населення.

Рівень готівки залежить від багатьох факторів: рівня розвитку економіки та розвитку безготівкових платежів, частки тіншового сектора, рівня розповсюдження термінальної мережі, культури і рівня грамотності населення та мотивації. В Україні більше 2/3 готівки, що знаходиться в обігу, знята в банкоматах утримувачами платіжних карток замість використання у безготівкових транзакціях. У економічно розвинутих країнах частка готівкових розрахунків стає все меншою, а безготівкових зростає. Наприклад, у Бельгії останній показник становить 93%, Франції – 92%, Канаді – 90%, Великобританії і Швеції – 89%, США – 80%, Германії – 76%, Японії – 90% [1]. Щодо України, то цей показник тримається на рівні 18% [6].

Суттєвий вплив на збільшення обсягів готівки в обігу спричиняють такі фактори, як обов'язковість до приймання під час здійснення платежів на всій території держави в будь-який час; високий рівень тіншової економіки; нерозвиненість фінансових ринків; низький рівень доходів населення; незначна частка безготівкових форм розрахунків населення; економічна та політична нестабільність; вилучення вкладниками депозитів, оскільки населення надає перевагу заощадженням у готівці; наявність ризи-

ків під час використання безготівкових форм розрахунків; дефіцит POS-терміналів у торговельній мережі; відсутність у населення досвіду користування безготівковими платіжними інструментами; обмеженість використання безготівкових форм розрахунків у сільській місцевості та інші [5].

Рівень достатності готівки (співвідношення М0 до ВВП) в Україні у 2016 р. становив 13,19%, у 2014 році – 18,1% (найвищий показник за остання 10 років) (рис. 2).

Відповідно до Комплексної програми розвитку фінансового сектора України у 2020 році, рівень готівки в економіці має знизитися до 9,5%. Порівнюючи значення цього показника з іншими країнами, слід зазначити, що максимальний рівень достатності готівки спостерігався в Білорусі (19,7%), мінімальний – у Норвегії (1,9%) [2; 4], (рис. 3).

На показник впливає низка факторів, а саме: ставлення населення до готівки; наявність законодавчо встановлених обмежень на проведення розрахункових операцій готівкою; використання іноземної валюти; розвиненість банківської інфраструктури на підприємствах торгівлі та сфері послуг, від якої залежить рівень застосування платіжних карток.

Національний банк проблемам забезпечення високого рівня організації роботи з готівкою завжди приділяв пильну увагу. Останнім часом Національним банком було вжито низку заходів, спрямованих на зменшення готівкових платежів поза банками, підвищення зацікавленості населення у користуванні платіжними картками, зменшення витрат, пов'язаних із підтримкою готівково-грошового обігу шляхом упровадження безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток у сфері торгівлі та надання послуг.

Так, 18 червня 2015 р. затверджено Комплексну програму розвитку фінансового сектора України до 2020 р., одним із напрямів якої є забезпечення подальшого розвитку безготівкових розрахунків, інфраструктури фінансового ринку, оверсайту (регулювання та нагляд за платіжними системами) (проект А9 Cashless economy) та поступового зниження частки готівкового обігу на користь безготівкового. Затверджено Концепцію організації готівкового обігу в Україні від 11 серпня 2016 р., яка передбачає зниження витрат на готівковий обіг, зниження частки готівкового обігу на користь безготівкового.

Концепція передбачає перехід від частково контрольованої моделі організації готівкового обігу, що є зараз в Україні, на делеговану модель. Суть делегованої моделі організації готівкового обігу полягає в тому, що Національний банк передає частину функцій, які сьогодні виконує в регіонах, іншим учасникам ринку. Запровадження делегованої моделі знизить витрати на готівковий обіг, сприятиме розвитку конкурентного ринку послуг з інкасації, знизить частку готівкового обігу на користь безготівкового. Зазначена модель застосовується у Великобританії, Бразилії, Нідерландах, Фінляндії та Швеції.

Застосовуючи систему безготівкових розрахунків, держава звільняється від значних затрат, які необхідні для підтримки і оновлення великої маси готівки. Використання цієї системи призводить до прискорення розрахункових операцій та руху грошових коштів, грошова маса акумулюється в банках і створюються умови для контролю за їх цільовим використанням. Це стосується розширення розрахунків за допомогою банківських платіжних карток. Адже сьогодні банки завойовують ринок платіжних карток за рахунок запровадження на підприємствах картокових зарплатних, пенсійних та інших проектів.

Проблеми, що гальмують збільшення частки безготівкових розрахунків для населення в Україні, – це низька довіра до національної валюти, стабільності банківської системи, низький рівень заощаджень, високий рівень доларизації та інфляційних очікувань. Необхідно вказати на фактор великих територіальних розмірів та низької щільності населення, що посилює проблеми інфраструктурного розвитку систем електронних розрахунків, особливо POS-терміналів. Поширення серед населення платіжних карток – основний та найбільш перспективний напрям зниження обсягів готівкових розрахункових операцій в Україні.

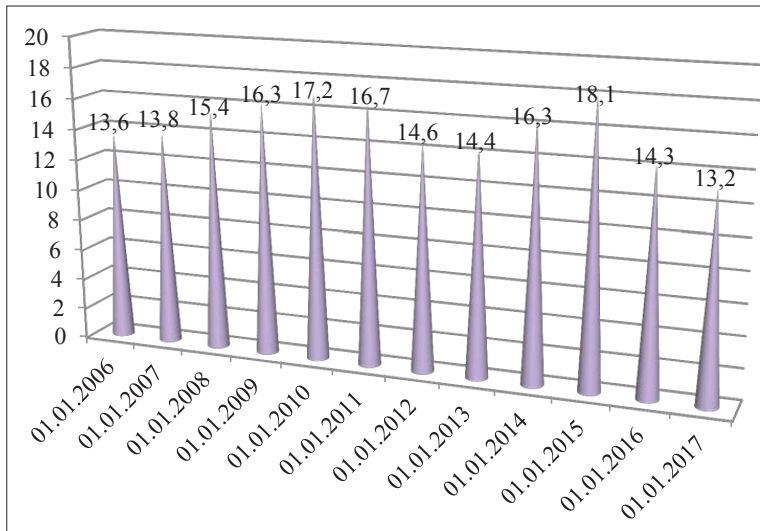

Рис. 2. Рівень достатності готівки в економіці України (співвідношення готівки в обігу до ВВП), %

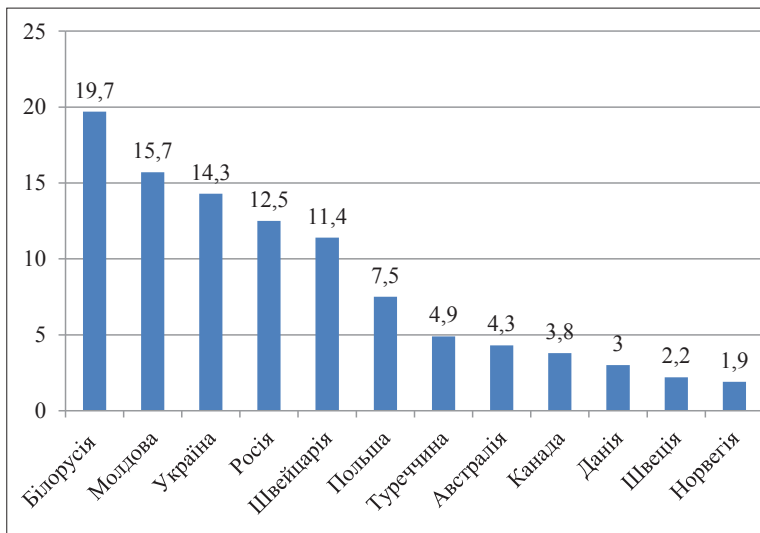

Рис. 3. Рівень достатності готівки в економіці окремих країн, %

Протягом 2001–2016 рр. кількість комерційних банків, які стали членами карткових платіжних систем, збільшилась на 33% (порівняно з 2001 р.) і становила 87 банків (94% від загальної кількості), кількість активних платіжних карт зросла у понад 10 разів: із 3 млн. шт. до 32,4 млн. шт. Незважаючи на те, що кількість емітованих платіжних карток в Україні збільшилася, у вітчизняній практиці платіжні картки використовуються переважно з метою зняття готівки.

Обсяг операцій з отримання готівки за 2016 р. хоча і зменшився (порівняно з 2011 р.) на 27% і становив 1 068,7 млрд. грн., однак частка його залишається доволі високою (64,5% від загальної суми операцій за платіжними картками).

За кількістю операцій частка безготівкових розрахунків зросла на 41% (порівняно з 2011 р.) і становила 1 775 млн. операцій (70,6% від загальної кількості операцій за платіжними картками) (рис. 6). Протягом останніх років в Україні спостерігається стабільний позитивний тренд зростання частки безготівкових операцій.

Позитивна динаміка збільшення безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток (як за сумою, так і за кількістю) свідчить про те, що платіжна картка набуває все більшого поширення серед громадян саме як інструмент для розрахунків, а не отримання готівкових коштів. Така динаміка може свідчити про початок нового тренду – прискорення розвитку карткових розрахунків.

Серед банків за кількістю емітованих платіжних карток та ступенем розгалуженості інфраструктури їх обслуговування станом на 01 січня 2017 р. лідерами були ПАТ КБ «Приватбанк» (54%), АТ «Ощадбанк» (17%) та АТ «Райффайзен Банк Аваль» (7%). Значною проблемою залишається низька обізнаність користувачів про можливість використання електронних платежів та недостатній розвиток інфраструктури. За кількістю платіжних карток та встановлених пристроїв для їх обслуговування у регіональному розрізі найвищі показники демонструють м. Київ, Дніпропетровська та Харківська області. Більше половини інфраструктури ринку платіжних карток в Україні до 2014 р. припадало всього на п'ять регіонів: Київ і Київська обл. – 20,7%; Дніпропетровська обл. – 9,3%; Донецька обл. – 8,7%; Харківська обл. – 6,1%; Одеська обл. – 5,9% [1]. Із 2014 р. кількість банкоматів зменшилася, а однією з причин зменшення є дезінтеграція безготівкового обігу Донецької та Луганської областей. Зменшення кількості банкоматів відбулося в усіх областях. Найбільше банкоматів зменшилося в Донецькій, Луганській, Одеській областях та м. Києві.

Операції з платіжними картками в Україні в 2016 р. становлять близько 47% загального обсягу грошових розрахунків. Найбільше платежів картками здійснюється під час розрахунків за комунальні послуги (60%), за квитки на міжміський транспорт (57%). Найменше розраховуються карт-

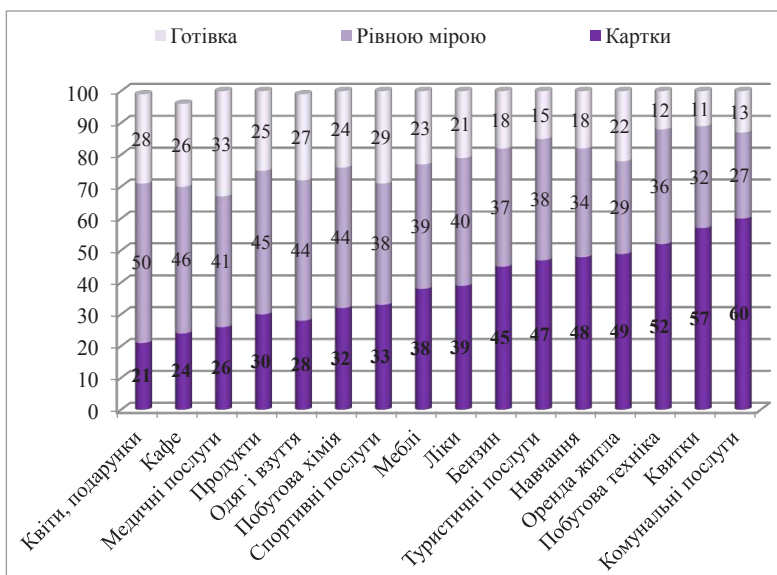

Рис. 4. Використання готівки та електронних платіжних засобів для оплати повсякденних витрат, %

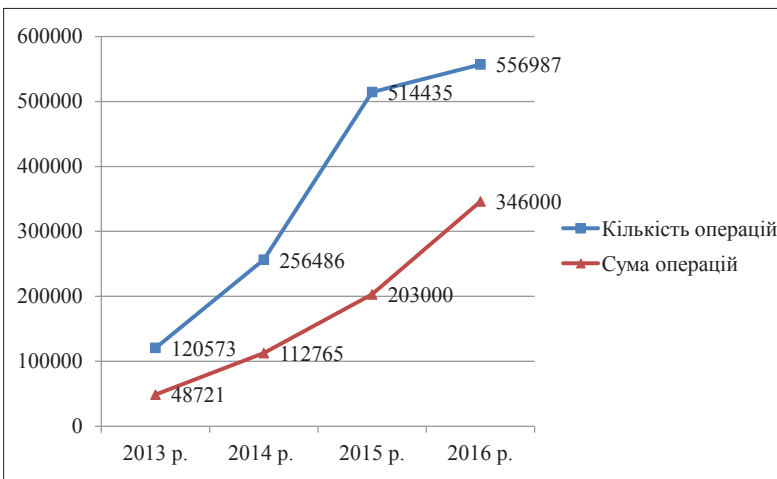

Рис. 5. Операції з використанням платіжних карток через мережу Інтернет в Україні (тис. шт., млн. грн.)

Джерело: [4]

кою за подарунки (21%), медичні послуги (26%) [2; 4] (рис. 4).

Більше половини усіх безготівкових транзакцій проводиться в мережі Інтернет. Темпи зростання платежів через мережу Інтернет щороку збільшуються. Протягом 2016 р. обсяг операцій через мережу Інтернет досяг 61% від загальної суми безготівкових операцій із використанням платіжних карток і становив 346 млрд. грн. Кількість магазинів електронної торгівлі (комерції), які обслуговували платіжні картки в Україні у 2016 р., становила понад 3000 од. Інтернет стане абсолютно домінуючим способом здійснення безготівкових транзакцій найближчим часом (рис. 5).

Серед населення України виділяється окремий сегмент, що здебільшого використовує лише готівку (рис. 6). Населення України віком від 50 років потребує окремих програм для популяризації безготівкових розрахунків. Програмою зі зменшення готівкового обороту повинні бути передбачені окремі заходи, спрямовані для населення вікової групи від 50 років.

Для розвитку ринку платіжних карток необхідно викликати довіру населення, підвищити

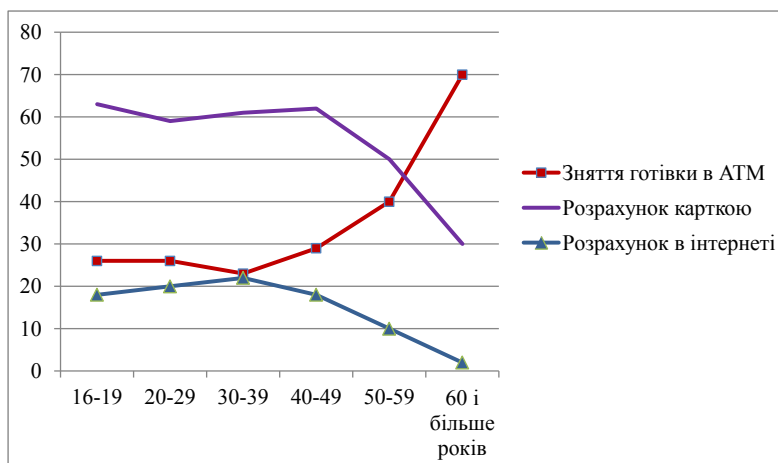

Рис. 6. Канали використання платіжної картки за віком, %

Джерело: [2]

ефективність карткових технологій за допомогою маркетингу фінансових послуг, підвищити зручність оплати комунальних платежів, послуг держави, податків тощо.

Також необхідно вдосконалити механізм користування платіжними картами, оскільки для людей похилого віку цей механізм не зовсім зрозумілий. Український картковий ринок дуже динамічний: на ньому змінюються лідери, з'являються нові продукти і технології.

Незмінним залишається лише одне: він швидко розширюється за рахунок нових власників карток, емітентів і точок обслуговування. Для багатьох комерційних банків пластикова картка стала новим напрямом бізнесу, а для населення – зручним засобом розрахунків. Однак ринок безготівкових платежів в Україні все ще не достатній. Він буде зростати, особливо після закінчення кризового стану і впровадження реформ в Україні.

Висновки. Україна належить до групи країн із високим показником рівня готівки в економіці. Потреба в готівці в Україні формувалася протягом усіх років незалежності. У державі створено роз-

винену інфраструктуру, орієнтовану на зняття готівки. Але існує значний відрив від інших країн світу в технологіях і засобах безготівкових розрахунків. Громадяни більшості країн Європи мало користуються готівкою і здебільшого надають перевагу безготівковим розрахункам. Утілення в життя проекту Cashless economy (розбудова безготівкової економіки, зокрема розширення сфери застосування безготівкових розрахунків та платіжної інфраструктури) – один з основних стратегічних напрямів розвитку фінансового сектора України. У 2016 р. понад половину доходів (58%), населення отримало у безготівковій формі. Проте лише 18% витрат проводилися безготівково. Це свідчить про те, що більшість населення, навіть отримуючи доходи на платіжну картку, звикла знімати їх

готівкою в банкоматах. Тому першочерговими напрямками для впровадження Cashless economy (безготівкова економіка) є повсякденні операції: оплата комунальних послуг, переведення всіх державних виплат, насамперед пенсій та стипендій, у безготівкову форму. До цього часу не було єдиної державної програми щодо впровадження безготівкових розрахунків в Україні. Розвиток безготівкових розрахунків відбувався завдяки зусиллям міжнародних платіжних систем і банків. Так, якщо у 2011 р. частка безготівкових платежів із використанням карток в Україні становила 8%, то за підсумками 2016 р. вона зросла до 35,5%. Поширення зручних і безпечних безготівкових розрахунків надасть величезні переваги державі, банкам, бізнесу та кожному громадянину особисто. Переведення української економіки в безготівкову може стати загальнонаціональним проектом, спрямованим на досягнення європейських стандартів життя. Кожен громадянин відчує переваги зручних та безпечних безготівкових розрахунків, допоможе українському бізнесу скоротити ризики та підвищити конкурентоспроможність.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
2. Концепція проекту А9 Cashless economy. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=31538042>.
3. Звіт про діяльність у 2015 році в Україні платіжних систем та систем переказу коштів. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=76254&cat_id=36042.
4. Річний звіт НБУ за 2016 р. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=49064031>.
5. Батракова Т., Полова А. Сучасний стан готівкового обігу та проблеми безготівкових розрахунків в Україні. Науковий журнал «Молодий вчений». № 2(29). 2016. С. 5–7.
6. Аналітичний журнал «Українська правда». URL: <http://www.epravda.com.ua/rus/publications/2015/12/10/571723/>.

Евдокимова М. А.

Харьковский национальный аграрный университет
имени В. В. Докучаева

СОСТОЯНИЕ НАЛИЧНОГО ДЕНЕЖНОГО ОБРАЩЕНИЯ И БЕЗНАЛИЧНЫХ РАСЧЕТОВ В УКРАИНЕ

Резюме

В статье рассмотрено современное состояние наличного обращения, также рассматриваются проблемные вопросы безналичных расчетов в Украине. Определено, что в структуре денежного обращения страны доля безналичных расчетов незначительна, но с каждым годом она увеличивается. Отмечено, что роль главного инструмента безналичных расчетов взяли на себя платежные карточки. Переход к системе безналичных расчетов (как современного способа оплаты) является приоритетной задачей для Национального банка Украины.

Ключевые слова: наличные, денежная масса, наличный оборот, безналичные расчеты, платежные карточки.

Evdokimova M. O.

Kharkiv National Agrarian University named after V. V. Dokuchaev

STATE OF CASH MONEY CIRCULATION AND NON-CASH OPERATIONS IN UKRAINE

Summary

Article describes current state of cash circulation; also problematic questions of non-cash operations in Ukraine are studied. Non-cash part in the structure of money circulation is insignificant, but growing from year to year. Major part in the development of non-cash operations belongs to credit cards. Major task of National Bank of Ukraine is the shift to non-cash operations as modern means of payment.

Key words: cash, money supply, cash circulation, non-cash operations, payment cards.

УДК 336.71

Коломієць В. Л.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ДЕТЕРМІНАНТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БАНКУ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена аналізу ключових позицій у питанні створення та функціонування державного банку розвитку в Україні. Обґрунтовано першочерговість завдань щодо створення такої фінансової інституції, виходячи з поточного стану вітчизняної економіки та пріоритетів її розвитку в стратегічній перспективі. Окреслено ключові механізми імплементації державного банку розвитку в інституційну модель вітчизняної економіки та її фінансову інфраструктуру. Визначено канали впливу державного банку розвитку на фінансове господарство України.

Ключові слова: фінансова політика, банківська система, інституції розвитку, державний банк розвитку, інновації.

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність будь-якої держави на глобальному рівні серед іншого визначається і її здатністю використовувати існуючий інноваційний потенціал та створювати можливості для реалізацій конкурентних інноваційних стратегій бізнес-одинацями та громадянами.

Глобалізація, стрімкий розвиток інформаційних технологій фактично змушують переорієнтовувати свою економічну політику навіть ті держави, які максимально залежали від «традиційних» галузей. Проте будь-які структурні реформи, особливо для країн із «транзитивними» економіками, визначають і важливість завдань, що пов'язані з фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку.

Через низку причин (серед яких є як об'єктивні, так і суб'єктивні), сучасний фінансовий сектор не завжди може ефективно перерозподіляти фінансові ресурси та спрямовувати їх у розвиток суспільно важливих секторів. Зазначені «провали» у функціонуванні механізмів фінансового ринку можуть бути вдало нівельовані на інституційному рівні за рахунок створення та функціонування банків розвитку, зокрема державних. В Україні протягом кількох останніх років триває дискусія щодо державного банку розвитку (далі – ДБР), при цьому всі її учасники беззаперечно визнають доцільність функціонування такої інституції для нашої держави. Проте наразі існує потреба у визначенні ключових детермінант державного банку розвитку, щоб забезпечити його діяльність у майбутньому від складних проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика функціонування інституцій розвитку на глобальному рівні, питання створення державного банку розвитку в Україні аналізувалися в роботах В. Корнеєва, С. Кропельницької, С. Кульпінського, Д. Покришки, Ю. Прозорова, А. Сироти, В. Федосова, І. Чмутової та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте натепер відсутня цілісна концепція функціонування державного банку розвитку в Україні, яка б підтримувалася більшістю вчених. Більше того, доволі часто питання щодо створення такої інституції трансформується з економічної в суто політичну площину, що не сприяє пошуку оптимальних підходів до вирішення існуючих проблем у цій царині.

Мета статті – обґрунтувати ключові позиції щодо створення та функціонування державного банку розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання фінансового забезпечення економічних трансформацій в Україні надзвичайно гостро постало саме на сучасному етапі. Фактично криза 2014–2016 рр. висвітлила надзвичайно низьку функціональну спроможність вітчизняного фінансового сектора в питанні не тільки фінансування масштабних структурних реформ, а й підтримки мінімально необхідного рівня фінансування стратегічних секторів національного господарства.

Суттєве зниження фінансового потенціалу банківського сектора, складні проблеми, притаманні небанківським фінансовим інституціям в Україні, слабкість фондового ринку ставлять під сумнів здатність України досягти швидкого прогресу в реформуванні фінансового господарства. Крім того, навіть у періоди швидкого нарощування показників фінансові корпорації приватного сектора практично ігнорували фінансування проектів, які мають вагоме значення для економіки, або надавали фінансові ресурси на ринкових умовах.

У свою чергу, навряд чи можна назвати ефективною і діяльність державних банків в Україні. Незважаючи на той факт, що частка державних банків у вітчизняному банківському секторі вже вище 50% (рис. 1).